

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בבא מציעא עה-א

עניין: ולא עוד אלא שעושין משה חכם ותורתו אמת

מהר"ל חידושי אגדות

מהר"ל נתיב הצדקה פי"ו

זה ג"כ כאשר אין מקבל עליו עול רבית הוא כאלו אינו מקבל עול מלכות שמים וכופר בכל התורה כולה כי כל התורה ג"כ עולו של הקב"ה, וכאשר לוקח רבית פורק עול הקב"ה ובוה נחשב כאלו פורק עול כל המצות כי כל המצות ביחד הם עולו של הקב"ה, ודבר זה מבואר. ויש רמז על זה כי העובר על מצות רבית שהיא מצוה אחת בתורה כאלו עובר על כל התורה, כי רבית במספר תרי"ב כי כאשר עובר מצות רבית שהוא עול הקב"ה כמו שהוא עצמו לוקח רבית על הקרן שהלוה וכך נתוסף לו ג"כ על גוף החטא שהיא הרבית תרי"ב מצות, שהוא מספר שאר המצות חוץ מחטא הרבית שהוא גוף החטא שהוא נחשב קרן ונתוסף עליו עונש שאר כל המצות שהם תרי"ב. וזהו רבית של חטא הזה. ומה שאמר

שתקבלו עליכם מצות רבית שכל המודה במצות רבית מודה ביציאת מצרים וכל הכופר במצות רבית כופר ביציאת מצרים. ופירוש זה כי הרבית הוא עול גדול על האדם עד שהוא יותר עול מכל המצות, וזה מפני כי הלוה הוא חפץ ליתן, ולא שהוא חפץ ליתן רק שהיא ג"כ טובה גדולה אליו שהוא יכול להרויח במעות, וכמו שאמרו בפרק איזהו נשך כי המלוים ברבית עושה תורת מ"ד ע"ה פלסתר שאומרים אלו היה יודע משה שיש ריוח בדבר לא היה כתבו, ואם אינו לוקח רבית הוא הפסד למלוה שמעותיו אין מעלים לו ריוח ולפיכך עול רבית גדול מאוד, ולפיכך כאשר מלוה מעותיו שלא ברבית הרי מקבל עולו של הקב"ה וכאלו היה מקיים כל התורה שכל התורה כולה היא עולו של הקב"ה. והפך

אלו היה יודע שיש בו ריוח. פי' מצוה זאת אינה כמו שאר מצוות רק הוא במו"מ ואומרים כי אדרבא הוא טובת המלוה והלוה במשא ומתן ומפני כך כל האומות מתירין הרבית שאומרים שהוא טוב למלוה וללוה גם כן, ולפיכך משימין משה חכם ותורתו פלסתר. ובוודאי האמת הוא כך שהרבית הוא טובת שניהם רק שאיסור רבית אינו בשביל קלקול משא ומתן רק גזירת הכתוב הוא ולא בשביל שום קלקול משא ומתן. ואע"ג שאמרו ז"ל לעולם ימכור האדם את בתו ולא ילוה ברבית (קידושין דף כ' ע"א) התם כשאפשר לו למכור בוודאי טוב למכור את בתו לאמה ולא ילוה מעות בריבית, אבל אם אין לו טוב יותר ויותר שילוה ברבית משלא יעשה דבר. ולכך אומרים אלו ידע משה שיש ריוח בדבר לא היה (כותבו *).

בן יהוידע

שם. ולא עוד אלא שעושין משה רבינו חכם, וסודו חמת. פירש רש"י, משה חכם לישראל מעליי נקיט. וג"ל בס"ד, הדבר כפשוטו ולא שינה הלשון, והוא ע"פ מ"ש מהרש"א ז"ל דהמלוים ברבית חושבין, שהלוה מרויח הרבה במעות אלו שלוקח מהם, ונמלא הרבית שנותן להם אינו נותן מכיסו, אלא נותן מן הרויח שמרויח בממונס, והם אינם נושאים אותו ע"ש, ולכן אומרים משה רבינו חכם עוסק בתורה יומם ולילה, ולא עשה מסחר ומשא ומתן, כדי שידע כמה רווחים אפשר שיגיע לזה העוסק במו"מ, עד שהיא נותן הרבית ממקלת הרויח, דאם לא היה חכם היה עוסק והיה יודע ריוח שאפשר להגיע, ולא היה אוסר הרבית, ומדבריהם אלו יולא כפרניות גדולה בכל מלות התורה, וזה מובן בס"ד טעם לשם רבית, לרמוז העובר על עון זה של הרבית כאלו עובר על כל תרי"ב מלות, כי כמו שאומר מלוה זו ליה מדעתו, כן יאמר על כל תרי"ב מלות הגשאים, והיינו רבית אוחיות תרי"ב :

חתם סופר

ולא עוד שמשוימים מרע"ה כו'. פי' לא לצד שעל חטא רבית צעלמו נפרעים יותר ממדה כנ"ל, עוד זאת שמענינים אותם על שכופרים בכל התורה ומדברים עתק על לדיק מרע"ה ואומרים אלו היה יודע כו', ומי"ש משוימים משה רבנו חכם י"ל כך, דהנה מה שאנו אומרים תורת משה חמת, ר"ל התורה שניתנה ע"י משה היא חמת אצל לא יאמר שהיא בחמת תורתו של משה חלילה כי היא תורה ה"יית ולא נקרא תורת משה רק ע"ד העצרה שהוא היה השליח והאמנני צנחיתתה, גם לא יתואר מרע"ה חכם צענין התורה כי לא מחכמתו ותבונתו נכתב זה אפי' אות א' רק הוא היה נציג נאמן אומר מה שנאמר לו מאת ה"יית, והמאמין זה בחמת לא יאמר אלו היה יודע כמה ריוח יש בדבר כי גדולי הקב"ה יודע כמה ריוח יש אע"כ הם יאמרו כי מרע"ה היה חכם ומנהיג. [ועי' לעיל דף ע"א ע"א ד"ה וכו' צ"ל].